

агресії росії, «забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України» [1].

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про забезпечення функціонування української мови як державної. Закон України від 25 квітня 2019 року. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
3. Звернення до президента України Володимира Зеленського від доктора філологічних наук, професора, директора Інституту української мови НАН України, дійсного члена НТШ, члена Політичної ради Народного Руху України Павла ГРИЦЕНКА URL <https://www.facebook.com/profile.php?id=100068168514803>
4. Підозрюваний просить суддю говорити українською мовою. URL <https://www.youtube.com/watch?v=t1AUyAwjUh4>
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 14 липня 2021 року. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-21#Text>

Логвиненко Б.О.,

*доктор юридичних наук, професор
професор кафедри адміністративного
права, процесу та адміністративної
діяльності Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ*

АДМІНІСТРАТИВНИЙ КОДЕКС 1927 РОКУ: ІСТОРІЯ ПРИЙНЯТТЯ, ЗМІСТ ТА ЗНАЧЕННЯ

Адміністративно-деліктне законодавство України має складну історію свого виникнення та розвитку. З-поміж інших законів найбільш відомим є Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), який був прийнятий ще за часів існування СРСР у 1984 році [1]. Аналогічні кодифіковані акти були прийняті в інших союзних республіках, які входили до складу СРСР.

Втім, серед інших пострадянських країн, Україна лишилася чи не єдиною державою де цей Кодекс має чинність і сьогодні.

Загалом, кодифікація адміністративно-деліктного законодавства є більш властивою для держав «молодої демократії», хоча і там спостерігається тенденція до врегулювання адміністративної відповідальності галузевими законами (водними, медичними, будівельними, природоохоронними тощо).

Але історія вітчизняного законодавства пам'ятає ще один документ, прийнятий у 1927 році. Ним є Адміністративний Кодекс УСРР (далі – АК УСРР), затверджений постановою Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету від 12.10.1927 [2].

Важливо відмітити, що зазначений Адміністративний Кодекс мав поширення виключно в межах УСРР та не мав аналогів в інших республіках СРСР. Його створення зустрівало певний спротив з боку сил охорони правопорядку, які не підтримували чітку регламентацію адміністративного впливу на тлі радикалізації методів боротьби із противниками соціалістичних ідей. На час прийняття АК УСРР в 1927 році подібний акт діяв лише у одній країні світу – Португалії, однак там він регулював організацію діяльності органів влади, отже, не був актом адміністративно-деліктного законодавства у повному розумінні [3].

У своєму дослідженні щодо історії прийняття АК УСРР, М.В. Сирко вказує на те, що 09.12.1926 Рада Народних Комісарів УСРР створила спеціальну комісію для остаточного редагування проекту Адміністративного кодексу. На початку 1927 року відбулося широке обговорення цього проекту серед представників громадськості, науковців, практикуючих практиків, у закладах вищої освіти. 14.03.1927 проект АК УСРР був розглянутий на засіданні державно-адміністративної секції Харківського юридичного товариства. Президія Всеукраїнського центрального виконавчого комітету (далі – ВУЦВК), як найвищий законодавчий, виконавчо-розпорядчий та контролюючий орган державної влади УСРР попередньо схвалив проект АК УСРР 31.08.1927. У його остаточній редакції було враховано пропозиції та зауваження Українського юридичного товариства і третього Всеукраїнського адміністративного з'їзду. Остаточне затвердження АК УСРР відбулося 12.10.1927 на другій сесії ВУЦВК десятого скликання [4, с. 79].

За структурою АК УСРР складався із п'ятнадцяти «Поділів» (глав) (позначалися римськими літерами, які включали або не включали розділи (позначалися арабськими літерами) та «артикулів» (статей), які позначалися лише відповідною арабською цифрою.

Окрім відмінної від сучасної юридичної термінології, приміром правопорушення – праволомство; використання (застосування) зброї – вживання зброї; обшук і вилучення – трус і виймання; малозначне – маловажне; завідуючий – завідатель; інфекційні хвороби – заразливі захворювання тощо [2].

О. Дудченко відмічає, що серед інших питань, АК УСРР визначав заходи адміністративного впливу, які у зазначеному Кодексі були об'єднані в «Поділі III. Заходи адміністративного примусу», що поділялася на розділи: «Заходи адміністративного впливу, що їх застосовується за зламання обов'язкових постанов», «Заходи адміністративного впливу, що їх накладається за маловажні праволомства». У свою чергу, «Поділ IV «Інші адміністративні примусові заходи», включав наступні розділи: «Затримання

особи», «Трус і виймання», «Вживання зброї», «Безспірне стягання неподаткових сум», «Виконання коштом зобов'язаного», «Реквізіція та конфіскація» [5, с. 106].

Примітно, що АК УСРР включав норми щодо застосування (вживання) зброї міліцією (артикул 98). Зокрема, підставами для «вживання» зброї міліцією були наступні: «...а) метою кінцевої самооборони, щоб оборонитися від збройного нападу, або хоч і не збройного, та такого, що загрожує життю або здоров'ю того, що обороняється; б) щоб відбити напад, бодай і не зброїний та, проте, вчинений з метою чи то одбити супроджуваних заарештованих, чи то роззброїти команду чи урядову особу, або одібрати у неї службове майно, що є при ній (гроші, папери то-що), як що цей напад вчинили декілька осіб або навіть одна особа, та, проте, за таких обставин, коли всякого іншого засобу не досить; в) щоб оборонити громадян від нападу, що загрожує їхньому життю, здоров'ю і незайманості, коли інакше оборонити їх не можна; г) щоб припинити погром, або інший насильницький замах на державне, громадське чи приватне майно, коли припинити цей замах в інший спосіб не можна; д) щоб затримати злочинця і впіймати втікача з-під варти, коли наздогнати й затримати його не можна інакше, як не вживши зброї; є) щоб подолати збройний опір виконанню законних вимог органів радянської влади» [2].

У підсумку варто констатувати те, що попри втрату чинності 21.08.1985, норми АК УСРР поступово припинили застосовуватись наприкінці 1930-х років, коли СРСР дедалі більше почав перетворюватись на тоталітарну державу, а методи санкціонованої державою кримінального примусу остаточно замінили собою заходи адміністративного впливу.

Адміністративний Кодекс УСРР цікавий не лише своїм національним характером, а ще й тим, що у його розробці приймали участь фахівці з адміністративного права, яке також підпало під заборону. В умовах сьогодення вивчення історії національного адміністративно-деліктного законодавства може слугувати підґрунтям для створення оптимальної парадигми сутності адміністративного правопорушення та адміністративної відповідальності. Також це дозволить поєднати загальноєвропейські демократичні стандарти та національні правові традиції і надбання.

Література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
2. Адміністративний кодекс УСРР від 12.10.1927 (втратив чинність згідно з Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 21.08.1985 № 807-XI). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kp270014>
3. Усенко І.Б. Адміністративний кодекс УСРР 1927. Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [онлайн] / гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень

4. Сирко М.В. Адміністративний Кодекс Української РСР 1927: історико-правовий аналіз. *Juris Europensis Scientia*. 2022. Вип. 1. С. 77-82.

5. Дудченко О. Методи діяльності органів державної влади та управління радянської України в 1920-х роках. *European political and law discourse*. 2017. Vol. 4. Issue 1. С. 103-108

*Левін О.Л.,
кандидат історичних наук, доцент
кафедри міжнародних відносин та
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

НАРОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ- РУСИ - СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ КИЇВСЬКІЙ РУСИ ЗА ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО

Найважливішим елементом будь-якої культури, найвищим показником рівня будь-якої цивілізації є її правова система. Повною мірою це стосується і давньоруського суспільства. Незважаючи на те, що вже понад два з половиною століття у світових і вітчизняних наукових колах точаться суперечки щодо витоків і характеру становлення держави і права Київської Русі, вийшли десятки монографічних праць і сотні статей на цю тему, у зазначеній проблемі все ще лишається чимало "білих плям". Ситуація ускладнюється ще й тим, що протягом майже шести десятиліть у межах колишнього СРСР насаджувався стереотип, згідно з яким категорія "українське право" оголошувалася вимислом західних фальсифікаторів і націоналістів. Але як це все було по справжньому, з історичного минулого треба по новому висвітлювати в нових дослідженнях, що до історії держави та права України.

З християнством прийшла на Русь і головна підстава всіх культурних держав – тобто законорядність. Крім цього, з зростом Церкви треба було застерегти їй певні права, як це було в Греції і Болгарії. Тому вже за часів Володимира на Русі появляється церковне законодавство. До нас дійшов так званий “Церковний Устав князя Володимира”, тобто правильник чи збірник законів, що бодай у частині містить церковно-правові норми князя Володимира.

Справу зміцнення юридичної бази князівства продовжив Володимир Великий з його Уставом про десятини, суди і людей церковних та Уставом земляним, де визначались основи державного устрою та правове становище дружинників. Володимир спочатку ввів смертну кару за вбивство і розбій, а